

Určuje:

J a k o b D i m n i k,
učitelj na II. mestni šoli v Ljubljani.

Št. 20. Ljubljana, 16. vinotoka 1896. XXXVI. leto.

Vsebina: A. Sitsch: Risanje brez stigem! — Fr. Orožen: Ustavoznanstvo. — J. Ravnikar: Martin in Jera. — Dr. Ivan Borštnik: K šolski higijeni. — Naši dopisi. — Vestnik. — Listnica.

Risanje brez stigem!

Konferenčno poročilo.

(A. Sitsch.)

Slavni zbor! — Dana mi je naloga, predavati danes o predmetu, kateri je povsem potreben temeljite preobrazbe, t. j. o risanji. Gradiva za to predavanje mi je dala največ praksa. Dovoljujem si torej slavnemu zboru to gradiyo podati v kratkih potezah v prereševanje, da zboljšamo sedanjo metodo ter omogočimo v resnici doseči zaželene uspehe.

Risanje je umetnost, katera nam čestokrat služi v popolnitev naše besede in je kot taka jeden najmlajših predmetov, kateri so kot učni predmeti predpisani za ljudsko šolo. Kakor za druge predmete, treba je tudi za risanje postaviti otroku trden in pravilen temelj, kateri naj mu bo opora pri nadaljnem izobraževanju. Da je pa ta temelj v resnici trden in pravilen, posluževati se nam je posebne, dobre metode. Metode, po katerih se je poučevalo risanje do danes, pa so toli mnogobrojne, da mi ne dopušča čas, jih tu navajati. Pač pa se hočem pomuditi pri zadni metodi, katere smo se posluževali malone do danes t. j. pri stigmografični metodi.

Ne posebno ugodni učni uspehi v risanji so dali povod, da se je pojavilo vprašanje, ako bi ne bilo bolje, da se vpelje risanje šele po

dokončanem tretjem šolskem letu. Temu vprašanju so se pridružili tudi prav znameniti metodiki in učitelji risanja, a odgovor je bil ta, da je sicer verjetno, da imajo odraslejši otroci boljše uspehe, a da so uspehi tudi mlajših otrok lahko ugodni, ako je metoda dobra. Ker se je pa trdilo, da otrok še ne more prosto delati, marveč da potrebuje posebnih pripomočkov in opore, vpeljala se je kot najboljša metoda dr. Hillard-ova (1846) stigmografična metoda. Tudi ta metoda je doživela do danes veliko prememb in zadnja je ta, da rišejo otroci v zvezke s stignami in sicer po 1 cm, 2 cm in 4 cm dolgo razdaljo posameznih stigem.

Stigme so v resnici opora otroku; a do česa privede ta opora otroka? — Največkrat do malomarnosti in lahkomišljenosti v izvrševanju risarskih izdelkov. Če pregledujemo risanke posameznih učencev, našli bomo sicer simetrične podobe, katere so na prvi pogled prav lične in ugajajo našim željam. Ako pa kak risarski izdelek natančneje opazujemo in opazujemo tudi posamezne dele t. j. njega posamezne črte, iz katerih je nastal, bomo takoj videli, da je bil izgotovljen brez posebnega duševnega napora učenčevega. Učenec je stvarjal preme črte zvezavši dve, tri ali več v isti vrsti ležečih pik in to prav mehanično. Pri tej operaciji ni mislil otrok, kako naj črto potegne, da bo lepa, ravna, marveč je vezal piko s piko brez vsakih posebnih mislij in brez vsakega estetičnega čuta, kakor je to videl na tabli, in risarija je bila izgotovljena. Prav radi tega, ker je izdelal učenec različne, na šolski tabli predrisane ornamente ali druge vaje po predtiskanih stigmah, bile so črte, iz katerih je dotični ornament obstal, najpogostejše krive; torej je tako lahkomišljeno risal, da se čestokrat še pik, po katerih naj bi potegnil premo črto, niti dotaknil ni, marveč se jih na tej ali oni strani naravnost izognil. Izdelek pa je bil vendar na prvi pogled še nekako ličen, kajti predtiskane stigme so se svetile iz njega kakor zvezde na nebu, in kjer stoje v ravnih vrstah, tudi pomagale varati opazovalčevo oko. Če je pa učenec vezal vendarle posamezne pike drugo z drugo tako, da jo je tudi v resnici zadel, vlekel je stigme vezalno črto od jedne stigme le do prihodnje, je odstavil in zopet svojo pot nadaljeval, dokler ni došel do zahtevane stigme. Tako napravljena prema črta je sestavljena iz posameznih kratkih, stikajočih se črt in nima za praktično življenje prav nobene uporabne veljave.

Ne bodem odrekal, da si je učenec s takim risanjem pridobil nekoliko oblikočustva in spretnosti, a veliko gotovo ne. Pravega estetičnega čuta pa si vendar ni mogel vzbuditi, ker je tako risanje popolnoma mehanično. Kar se pridobljene spretnosti tiče, je ta gotovo mala, ker učenec ni potreboval nikake sigurnosti, da potegne v resnici lepo, dolgo, premo črto. Najmanj pa se mu je vadilo oko posebno v

merjenji, ker je imel s stigmami že itak vse premerjeno. Risanje s stigmami je vezano risanje, a ne vezano radi tega, ker učenec veže posamezne pike drugo z drugo, marveč vezano, ker je učenec vezan t. j. primoran se ravnati po predtiskanih stigmah. Duh učenčev se pri takem risanju nikakor ne razvija in učenec je naravnost suženj dotičnih stigem.

Vsi predmeti, koji se poučujejo na ljudski šoli, poučujejo se tako, da je učenec primoran misliti. Pri tem se mu krepí in razvija duh. Zakaj pa bi se ravno pri risanju zanemarjala vzgoja tega glavnega faktorja in ne delalo se na njega razvoj? Mehanično branje, pisanje, računanje i. dr. je že davno izpodrinila nova metoda; zakaj pa naj bi ta mehanizem ravno pri risanju, tako važnem učnem predmetu, se še vedno dopuščal? Tu je treba konsekvence. Vsi predmeti naj se poučujejo tako, da se pospešuje duševni razvoj in s tem doseže zmoter, katerega doseči si mora šteti vsaka šola v svojo dolžnost.

Kar se tiče ročnosti in vaje očesa, sem ravno že omenil, da ni posebno sijajna ona, kojo si pridobi učenec pri risanju s stigmami, vendar pa imamo učence s precejšnjo spretnostjo zbog te metode. Od kod torej ta? Če stvar natančneje preiskujemo, prišli bodemo takoj do rezultata. — Vsak otrok ima že iz narave mnogo veselja do risanja in se peča s tem v svojem prostem času. Tu nariše na navaden popir sedaj kako hišo, sedaj cerkev, konja i druge reči. Pri tem prostem risanju si je pridobil dotični otrok sam to spretnost in pomagala mu je bujna otroška fantazija. Vadil se je sam predmete natančneje opazovati, jih primerjati z družimi in meriti razne razdalje na oko. Stigme pa mu tega gotovo niso dale.

Da pa doseže šola tudi v risanju one uspehe, katere doseže v vseh drugih predmetih, treba je reforme in ta reforma obstoji v metodi z risanjem brez stigem. Kakor se je priučil otrok pisave brez pik, tako se bode priučil tudi risanja. Kakšni bi bili pač uspehi, ako bi se učili otroci pisati po stigmah? Preverjeni smo lahko, da bi imeli učenci četrtega razreda komaj tako pisavo, kakoršno imajo sedaj koncem šolskega leta v prvem razredu. Isto velja tudi za risanje. Res je, da postane po tej metodi risanje mnogo težavneje ko je bilo do sedaj, posebno težavno pa za učitelja, a uspehi bili bi gotovo mnogo ugodnejši, ko do sedaj.

Sicer je napredek po tej metodi počasnejši nego po stigmografični, na vsak način pa bolj gotov.

S to preosnovo si nalaga učiteljstvo novo breme. Ker je pa naša dolžnost, se potruditi, da vzgajamo mladino tako, da doseže šola svoj namen, smemo upati, da s svojo požrtovalnostjo, katere nam pač nikdo ne more odrekati, tudi to novo breme še prenesemo v blagor nam izročene mladine. Da si pa to breme kolikor mogoče olajšamo,

treba se je s to novo metodo prostega risanja seznaniti in delo nam ne bode več težavno.

Ta metoda obstoji kratko le v tem, da se vse črte, potegnjene na vse različne strani, potegnejo mahoma in sicer vedno z lahko roko. Dobro je, da se potegne črta najpreje v zraku, in ko dobi roka pravo lego, pa se potegne črta v resnici po popirju, tam koder jo je treba potegniti. Vse črte pa je treba narisati vedno le z jedno potezo.

Pripravljen sem to metodo s praktičnim vzgledi pojasniti. Pri tem prostem risanju vzgaja se učenec vsestranski. Ker se giblje prosto, razvija se mu duh, vzbuja fantazija in množi se spretnost v pravilnem opazovanju, merjenju na oko in sigurnoročnost katera ga usposobi, potegniti črte na vse mogoče strani.

Glede na prednosti, katere ima prosto risanje pred stigmografičnim, bi bilo le želeli, da se kaj kmalu tudi v našem šolskem okraju vpelje.

Ustavoznanstvo.

(Spisal Fr. Orožen.)

F.

Od Franca Jožefa I. do „meščanskega ministerstva“.

2. Doba absolutizma.

(31. grudnia 1851. — 20. vinotoka 1860.)

Zelo težavno je bilo po hudih nemirih leta 1848. razrovano državo po ustavnem potu zopet urediti. Znamenja bližajoče se reakcije opazujemo že pred letom 1851. Poostrili so cenzuro in odpravili cerkvenim oblastim neljubi „placetum regium“. Škofi so smeli odslej zopet slobodno občevati s papežem in dobili večji vpliv na šolstvo. Vsled tega preobrata sta odstopila ministra Bruck in Schmerling. Cesar Franc Jožef I. je odpravil ministersko odgovornost in končno preklical marcno ustavo, odpravil osnovne pravice in porotne sodnije. Prenaredili so občinsko ustavo in namesto pokrajinskih stanov uveli svetovalne odbore, ki so bili sestavljeni iz plemstva in posestnikov. Cesar je skušal do leta 1860. zopet neomejeno vladati ter vse dežele širnega cesarstva tesneje združiti v državno celoto.

Zasledovali so še dolgo upornike z leta 1848. ter jih nekaj usmrtili, druge pa zaprli v večletno ječo. Novoustanovljeno policijsko ministerstvo je strogo nadzorovalo časopisje in gledališča. Po Schwarzenbergovi smrti (dne 5. mal. travna leta 1852.) je postal Buol-Schauenstein minister vnanih reči in se zopet približeval Pruski. V tem ministerstvu je imel največji vpliv dr. Aleksander Bach, ki je odpravil dru-

štveni zakon in vsa politična društva in skušal kolikor mogoče preprečiti potovanje po državi in v inozemstvo.

Nadvojvoda Albreht je bil cesarski namestnik na Ogerskem ter tam namestil po večjem nemške in češke uradnike, ki pa niso bili priljubljeni pri prebivalstvu. Nemški državni jezik bi imel poblažiti nasprotstvo med avstrijskimi narodi. Tudi so odpravili notranjo trgovino ovirajoče mitnice, ki so bile doslej ob avstrijsko-ogerski meji,

Preustrojili so v tem času tudi upravne oblasti, sodnije in šole. Minister Thun je uredil gimnazije po pruskem vzorcu, škofom pa dal velik vpliv na šolstvo. Zlasti na Ogerskem, kjer so doslej imeli veliko veljavo luteranci, so odslej mnogo vplivali na šolstvo jezuiti, redovnice in menihi so pa upravljali razne dobrodelne zavode.

Avstrijski narodi sicer niso bili po vsem zadovoljni z novimi naredbami, vendar so odobraval, kar je dobrega ukrenila vlada. Ljudstvo je ostalo zvesto presvetlemu cesarju in strogo obsojalo zavrtni napad, katerega je skušal neki Libeny na Dunaju dne 18. svečana leta 1853. na cesarja. V spomin ponesrečenega napada so pozneje sezidali na Dunaju krasno Obljubno cerkev.

Za krimske vojske leta 1854. in 1855. je zasela Avstrija vsled pogodbe s Turčijo Moldavo in Vlaško, kateri deželi so bili zapustili Rusi. Ob ruski meji pa je postavila Avstrija precejšnjo vojsko, četudi je obiskal car Nikolaj že leta 1853. cesarja Franca Jožefa v Olomucu, da bi preprečil zavezo s ruskimi nasprotniki. Avstrija se sicer ni udeležila vojne, a koristila je mnogo Turčiji in škodovala Rusiji s svojim postopanjem. Nehala je sedaj vsled novih razmer sveta zaveza, ki je trajala malone štirideset let.

Katoliška cerkev je zelo povzdignila svojo cerkveno oblast, ko je cesar sklenil s papežem Pijem IX. tako zvani „konkordat“ dne 18. velikega srpana leta 1855. Za to pogodbo sta se posebno trudila dunajski nadškof kardinal Rauscher in minister Thun. Katoliška cerkev je dobila posebne pravice v državi, vlada je odstopila šolstvo in ženitbeno zakonodavstvo duhovščini. Cerkveno premoženje je upravljala duhovščina po cerkvenih zakonih. Škofi so odslej kaznovali duhovnike s cerkvenimi in drugimi kaznimi, posvetne oblasti pa so podpirale škofove pri izvršitvi takih kazni. Novi ženitbeni zakon so izdelali štiri duhovniki in en pravoslovec. Škofi sami so razsojevali pri mešanih zakonih in take zakone smeli tudi preprečiti. V nekaterih slučajih, v katerih je „najvišje sodišče“ razsodilo zoper škofovo razsodbo, razsodil je papež v zadnji instanci. Tudi na šolstvo je cerkev močno vplivala. Točka 5. sklenjenega konkordata določuje: „Ves pouk za katoliško mladino v javnih in zasebnih šolah bodi primeren naukom katoliške cerkve. Škofi kot duhovni pastirji nadzirajo versko vzgojo mladine na vseh javnih in zasebnih šolah in pazijo, da se v nobenem predmetu

nič ne poučuje, kar bi nasprotovalo katoliški veri in нравni čistosti.* Koncem leta 1855. je že bilo v Avstriji 181 duhovnih in le 85 posvetnih gimnazijskih ravnateljev. Na Ogerskem so izgubile pravico javnosti vse občinske protestanske šole.

Leta 1855. je postal Bruck finančni minister in je začel graditi nove železnice ter s tem zelo razširil promet. Tudi se je trudil, da uredi avstrijsko denarstvo in pomnoži državni kredit, kar pa je preprečila nesrečna vojska s Sardinijo in Francijo leta 1859. Italijani namreč tudi po nezgodah leta 1849. niso mirovali, ter so vedno rovali zoper Avstrijo. Sardinski kralj Viktor Emanuel se je zavezal s cesarjem Napoleonom III., da bi izpodrinil Avstrijo iz Italije in združil italijanske dežele. Največ zaslug za to zavezo je imel sardinski minister Cavour. Tako je nastala vojska leta 1859. Avstrija je bila osamljena, kajti tudi od nemške zaveze ni dobila pomoči. Po nesrečnih bitkah pri Montebelu, Palestri, Maženti in Solferinu je sklenil cesar premirje in končno sklenil mir v Curihu ter izgubil Lombardijo.

Katastrofa z leta 1859. je močno vplivala na notranje razmere v naši državi. Odstopil je grof Buol-Schauenstein, in grof Rechberg je postal 17. vel. travna minister zunanjih reči. Dne 21. vel. srpana je odstopil Bach, grof Goluchowski je postal minister za notranje reči, baron Hübner pa policijski minister.

Nesreče leta 1859. niso zakrivili samo avstrijski poveljniki, ampak tudi pomankljiva državna uprava. Denarno gospodarstvo ni bilo dobro, manjkalo je pravega nadzorstva in primerile so se velike sleparije. Sodnijska preiskava je marsikaj dognala. Več višjih uradnikov in dotlej spoštovanih mož je bilo obtoženih, a tudi mnogo imovitih trgovcev se je udeležilo takih sleparij. Kmalu je izvedel svet o samomorih prizadetih oseb. Ustrelila sta se general Eynatten in bančni ravnatelj Robert. V Trstu je nagloma umrl zaradi sleparstva obtoženi ravnatelj kreditnega zavoda Richter. Finančni minister Bruck je svetoval, da se zopet uvede ustava in tako pomnoži državni kredit. A tudi Brucka so dolžili različnih prevar in ga odslovili dne 22. malega travna. Že drugega dne se je sam ustrelil.

Cesar Franc Jožef I. je dne 5. sušca leta 1860. sklical na Dunaj „pomnoženo državno svetovalstvo“, ki je štel 38 od cesarja imenovanih članov iz raznih avstrijskih pokrajin. Ti možje so se posvetovali o raznih rečeh in zlasti skušali zboljšati slabe denarstvene razmere. V svetovalstvu so imeli večino federalisti. Dne 20. vinotoka l. 1860. je cesarski razglas oklical načrt nove ustave.

(Dalje prih.)

Martin in Jera.

(J. Ravnikar.)

Štirinajsto poglavje.

Podla sebičnost.

Zidar odpre vrata in v hišo stopi Slamnikarjeva Urša, žena cerkovnikovega sina in hči pokojnega starašinega brata. Pozdravši zidarja in njegovo ženo, reče: „Sedaj ne bodeš hotel naše stare peči zamazati in popraviti, Martin?“

Ta ji odgovori na to: „Zakaj pa ne? Samo ako ti je treba?“

Urša: Za zdaj še ni potrebno, vprašala sem le zato, da vem, česa se mi je držati, če bode treba.

Martin: Kako si skrbna, Urša!

Urša: Ej, kaj hočemo, kadar se mora. Časi se izpreminjajo, a ž njimi tudi ljudje.

Martin: To je gola resnica, toda za zamazanje peči najde se še zmirom kak človek.

Urša: To je pač dobro.

Jera, ki je ves ta čas molčala, vzame iz miznice nož ter odreže kos rženega kruha za juho.

„To je črni kruh“, pravi Urša, „ali kmalu bode boljši in lepši, ker je tvoj mož postal grajski zidar.“

„Ti si smešna, Urša! Jaz bi bila Bogu hvaležna, ako bi imela tak kruh do smrti,“ zavrne jo Jera.

Urša: Beli kruh je vender boljši, in ga vama tudi ne bode manjkalo. Tvoj mož postane še celó župan; ali varuj nas Bog tega, ker bi se nam potem ne godilo dobro.

Martin: Čemu tako zbadanje? Veš, to mi ni všeč. Ako imaš kaj proti nama, govori odkrito.

Urša: Če mora tako biti, hočem tudi govoriti. Moj mož je cerkovnikov sin, pa se še nikdar, odkar stoji cerkev, ni slišalo, da bi cerkovnik in njegovi ljudje ne bili prvi, kadar se je kaj delalo pri cerkvi.

Martin: Nadaljuj!

Urša: In zdaj še nekaj. Starešina ima v hiši pisano na belem in sicer je na listku zapisanih več kot deset največjih potepuhov iz vasi, ki bodo imeli delo in zaslužek pri cerkvi, ali od cerkovnikovih ni niti jeden vpisan.

Martin: Ali, ljuba sosedu, to meni ni nič mari! Tega jaz nisem pisal.

Urša: Pisal nisi, bil pa si zraven, ko se je pisalo.

Martin: To bi bilo vender malo preveč, kadar bi se jaz umešaval v predstojnikova opravila in v njegov popis.

Urša: Bodi temu tako ali tako, to pa se ve, da greš vsak dan k predstojniku — in tudi danes si bil pri njem. Ako bi mu bil povedal o vsem, kako je poprej bilo, ostalo bi gotovo vse pri starem.

Martin: Motiš se, Urša, če tako misliš. Predstojnik ni tisti človek, ki bi ostal pri starem, kadar vidi, da bode novo boljše.

Urša: To se tudi vidi.

Martin: Vsled tega je zaslužek namenil revežem in potrebnim ljudem.

Urša: Da, da, on hoče samo potepinom in beračem pomagati.

Martin: Vsi reveži niso potepuhi, Urša, tako se ne sme govoriti. Nikdo ne ve, kaj ga še čaka, dokler ne dobi z lopato po trebuhu.

Urša: Tako je. Sleharni mora skrbeti za skorjico kruha, zato tudi nas boli, ker so pozabili na nas.

Martin: Ej, ej, Urša, to je drugi račun. Ti imaš lepo imetje, ješ lahko pri svojem očetu, a on ima najlepši zaslužek v vasi, tebi ni treba skrbeti za vsakdanji kruhek, kakor mora večina revežev po vasi.

Urša: Govôri zdaj, kakor hočeš. Vsakega pa boli, kadar misli, da je nekaj njegovega, kar mu pa kak psiček vzame izpred nosa.

Martin: Štedi pse, Urša, kadar govoriš o ljudeh, ker drugače na katerega naletiš, ki te bode ugriznil. Če že misliš, da gre zaslužek tebi, pojdi tja, kjer se oddaja, za to si mlada, močna in trdna, imaš dobre noge, a še boljši jezik — in izvestno ti bode pomagano.

Urša: Hvala, gospod zidar, za lep svêt!

Martin: Boljšega ti ne morem dati.

Urša: Pride morda čas, da ti to dobro plačam. Z Bogom, Martin!

Martin: Bog te obvaruj, Urša! Ne morem ti pomagati. Urša odide iz hiše, Martin pa k svojim pomočnikom. (Dalje prih.)

K šolski higijeni.

(Dr. Iv. Borštnik.)

IV.

(Dalje.)

Go je čudna stvar. Človeštvo drvi po poti vednega napredka in pri tem ne zapazi, da postaja pot vedno ožja, in tu pade jeden, tamo drugi v obpotni jarek; tisti pa, ki se morejo obdržati na sredi, drvé naprej, vedno dalje! Naobrazba zahteva dosti od mladih močij in mora zahtevati, ker nehati z napenjanjem zahtev, pomenilo bi toliko kot nazadovati; pri tem obstoja pa inkongruenca med notranjimi občutki, najsi bodo ti podedovani ali pa vzgojeni in zunanjimi vplivi,

in vse naše duševno delovanje je produkt obeh teh činiteljev. Tako se more zgoditi, da otrok preveč ceni stvar, katera je sama na sebi sicer važna ali toliko važna kot so druge, bolj važne pa za razum odraslega človeka ni, ker odrasli človek ima sposobnost in sredstva za primerjatev in cenitev, kar otroku manjka. Omenim naj samomore radi slabih spričeval (!), iz strahu pred kaznijo in v jednom slučaju Durand-Fardel-a se je končal 9letni deček, ker mu je ptič poginil. Sem spada tudi samomor iz nesrečne ljubezni, vendar je pri tem vmes dostikrat osebno dopadajenje nad „junaki“, ki so kaj takega storili, tedaj neka renomaža, vse znak mladosti, nezrelosti, nesposobnosti za primerjanje. V popolnoma drugo vrsto spada samomor v poznih, zrelih letih: tu so vzrok neozdravljive bolezni, pomanjkanje minimalnih življenskih pogojev vsled socijalnega položaja in se nikakor ne sme šteti v isto smer kot samomor pri nedoraslih. Sicer se pa tudi pri samomoru otrok pretirava, četudi je res, da njih število vedno raste. Nič čudnega! Mi živimo v dobi splošne neurastenije! Naše živčevje je predrmno in pretreseno od modernega vrvenja, od boja za kruh, za obstanek, naše uho ne najde več dopadajenja nad milo domačo pesmijo in cel Wagnerjev doneči aparat nam komaj vzbudi zanimanje. Naš pogled ne čuti več veselja nad preprosto domačo naravo, mikajo nas le še švičarske planine in z druge strani morska, brezmejna planota. Najobupnejši skoki fantazije v slikarstvu, pesništvu i. t. d. so nam nekaj vsakdanjega, potrebnega. In vsi ti ekstremi so le relativni! Kaj bo šele čez čas? Splošno se lahko reče, da se število samomorov množi z leti; evo nekaj števil iz Marselli-jeve statistike: od 100.000 oseb iste starosti na Pruskem se je končalo s samomorom:

V s t a r o s t i :	moški	ženske
pod 15 leti	3	0.2
15—20 let	13	5
20—25 „	29	9
25—30 „	23	6
30—40 „	33	6
40—50 „	46	10
50—60 „	58	12
60—70 „	72	13
70—80 „	72	13
80 in čez „	66	14

(Dalje prih.)

Naši dopisi.

Iz Ljubljane. Občni zbor vdovskega učiteljskega društva se je vršil za upravno dobo 1895/96 dné 17. kimovca v II. mestni deški šoli na Cojzovi cesti. Običajnemu pozdravu g. predsednika F. Stegnarja na došle člane sta sledili poročili tajnika in blagajnika, koji sta se vzeli brez ugovora na znanje. Ker se bosta v celoti priobčili, ne bodem na dalje o njih govoril. Omeniti mi je le volitve društvenega odbora za prihodnje leto, ki se je vršila po listkih. Predsednikom je bil voljen dosedanji predsednik Feliks Stegnar, namestnikom Juraj Režek, blagajnikom Jos. Cepuder, tajnikom pa Al. Kecel. V odbor so prišli: Borštnik Ivan, Čenčič Jernej, Dimnik Jakob, Javoršek Anton in Žirovnik Janko. Podpora se je priznala M. Praprotnikovi 100 gld. in Mariji Novakovi 20 gld. Druge prošnje za denarno podporo se občnemu zboru niso zdele dovolj utemeljene in so se zbog tega in zbog velikih stroškov, ki jih ima društvo s preskrbljevanjem učit. vdov in sirot, v koji prvi namen je bilo ustanovljeno, odklonile.

Tajnikovo poročilo se glasi: Slavni zbor! Vlanski občni zbor vdovskega učiteljskega društva se je vršil dné 19. kimovca v prostorih tukajšnje šole. Naznanjam slavnemu zboru le, da so se vsi sklepi in nasveti, koji so se storili oziroma stavili ob tej priliki in po slavnem občnem zboru sprejeli, točno izvršili. Ker so isti itak vsakemu, ali vsaj večini čestitih članov znani, ne bodem dalje o njih govoril. Omeniti mi je le jedne točke, namreč volitve.

Predsednikom, kojega voli cel zbor posebe, je bil voljen po nasvetu člana in odbornika Jakob Dimnika prejšnji predsednik Feliks Stegnar, blagajnikom pa po nasvetu ravnoistega Josip Cepuder. Drugi odborniki so se volili po listkih. Takoj po občnem zboru se je konstituiral novi odbor in volil poleg že imenovanega predsednika in blagajnika Teodora Valento, podpredsednikom, in Jurija Režeka, tajnikom. Odborniki pa so ostali: Ivan Borštnik, Jernej Čenčič, Jakob Dimnik, Anton Javoršek in Janko Žirovnik. Prvo sejo je imel novi odbor dné 26. kimovca, torej teden dni po občnem zboru. Pri tej seji se je razpravljalo o prošnjah dveh tovarišev, ki sta prosila sprejema v društvo. Prošnjama se pa ni moglo ugoditi in sicer zato, ker je bil jeden prošnjikov že prej v 58. letu svoje dobe oziroma starosti sprejet, a se zbog visoke starosti za vplačevanje letnine in pristopnine skoraj leto dni ni zmenil in je vsled tega izstopil sam iz društva po § 10. društvenih pravil. Mesto da bi se bil oklenil društva z obema rokama, ki ga je, neglede na to, da ima kopico nedoletnih otrok, sprejelo v oni starosti, v koji bi ne imelo od njega nikake koristi, pač pa veliko skrb in žrtovanje za vdovo in sirote, obrnil mu je samovoljno hrbet s tem, da leto dni ni nič plačal. Takih članov pa menda naše društvo ne more imeti oziroma sprejemati.

Drugi prošnjik se je oglasil ravno tri mesece pred izpolnjenim 50. letom. Znano je slavnemu občnemu zboru, da znaša letnina oženjenih članov, ki so pred izpolnjenim 50. letom pristopili društvu 6 gld., onih pa, ki so se po dovršenim 50. letu oglasili 10 gld. Iz tega je dovolj jasno, da je drugi tovariš imel natanko preračunjeno, kedaj je zanj najbolj ugoden čas pristopa. Prijel se je prav zadnjega sredstva, ki ga je imelo rešiti plačevanja 10. gld. na letnini, na kar se je odbor tudi opiral, ko je zavrnil njegovo prošnjo. Učitelji bi morali gledati, da se društvo, ki podpira že sedaj 19 vdov in 32 sirot s skupnim letnim zneskom 2277 gld. 10 kr. utrdi in ukrepi, da bode vstanu nadalje zadoščevati in ustrezati vsem po pravilih utemeljenim zahtevam učiteljskih vdov in sirot, v koji jedini namen je bilo ustanovljeno. Zatorej naj pristopajo še v krepki moški dobi, ne pa še, ko stoje na pragu svojega življenja, ali pa nosijo kal neozdravljive bolezni v sebi; tako se naše društvo ne bo ohranilo. Vsekako je pa pravično, da oni, ki so pristopili že po 50. letu več plačujejo, nego ti, ki so recimo že s 25. ali 30. letom postali člani našega društva.

Sprejet pa je bil pri tej seji nadučitelj v Hotedršiči, Mihael Kabaj, ker je zadostil vsem zakonitim predpisom. Konečno se je rešilo več prošenj za denarno podporo ter dovolilo nekemu članu vračevanje dolga na obroke. Druga odborova seja je bila dné 19. grudna istega leta. Pri tej seji sta se sprejela v društvo učitelja Rudolf Horvat iz Oreheka in Janko Jezeršek iz Križev pri Trziču. Zatem se je vsestransko razgovarjalo o predlogu člana g. Letnarja, ki ga je stavil pri vlašnem občnem zboru glede nastavljanja društvenih poverjenikov v posameznih okrajih ter konečno sklenilo to misel opustiti, ker mora vender vsakomur biti na tem, da plača v pravem času letnino oziroma pristopnino. Društvenikom je pa menda vsejedno, ali plačajo letnino poverjeniku ali pa naravnost društvu, ki jo takoj plodonosno naloži, pri poverjeniku bi pa mrtva ležala. Mariji Lukan se je priznala pri tej priliki pokojnina letnih 100 gld., ker je bil njen mož večletni redni član vdovskega učiteljskega društva, in ker je zadostila vsem zahtevam za priznanje pokojnine. Tretja odborova seja je bila 13. suša t. l. Tu se je vzelo na znanje, da sta se sprejela v društvo po okrožnici učitelja Karol Javoršek, sedaj v Vipavi in Ivo Trošt na Razdrtem, ker sta zadostila zakonitim predpisom. Potem se je razgovarjalo o dopisu nekega tovariša, ki je pa že vlani prenehal biti član našega društva s tem, da ni vplačal letnine za leto 1895. na opetovani opomin. Po preteku dveh let se je spomnil, da je bil član vdovskega učiteljskega društva ter hotel kar za dve leti nazaj plačati letnino, koje pa odbor ni mogel sprejeti, opiraje se na § 10. društvenih pravil in še posebej na sklep vlaškega občnega zbora, ki je soglasno obveljal, da naj se strogo postopa pri vplačevanju letnine in pristopnine. Zoper ta odborov ukrep je dovoljena apelacija na občni zbor.

Konečno se je govorilo o zastankih na letnini, pristopnini in zastankih na dolgovihi ter priznala pokojnina vdovi učitelja Ivana Pleškota v Idriji v letnem znesku 100 gld. Zadnja odborova seja, ki pa vsled prepičle vdeležbe ni bila sklepčna, se je vršila na dan 1. vel. srpana. Kljub temu so se odborniki razgovarjali o določitvi občnega zbora ter vzeli na znanje poročilo o denarnem stanju našega društva. Člani, ki niso za tekoče leto plačali letnine v postavno določenem času in še do danes ne — so se izpustili iz imenika po § 10. društvenih pravil. Dalje se je naglašala potreba, da se vsi predlogi, ki se mislijo staviti pri občnem zboru, vpošljejo odboru 8 dni pred občnim zborom; to pa zato, ker se stavijo včasih taki predlogi, o katerih je treba popred vendar nekoliko premisliti, so li društvu v korist in ali so izvedljivi, ker vsak posameznik ne pozna natančno stanja našega društva. Govorilo se je tudi o prošnjah dveh članov za denarno podporo, kojih pa ni bilo moč rešiti, ker odbor ni bil sklepčen. O njih bode torej ukrepal današnji slavni občni zbor, ker so slučaji za podelitev podpor izvanredni. Dné 8. vel. srpana je naznanil predsedništvu svoj izstop iz odbora podpredsednik Teodor Valenta, zahvaljevaje se za zaupanje, koje mu je izkazal vlaški občni zbor. Konečno mi je še omeniti, da so umrli med letom 4 člani našega društva in sicer: Lukan Janez, nadučitelj v Koprivniku dné 17. vel. srpana 1895; Pleško Janez, c. kr. učitelj v Idriji dné 27. prosinca 1896; Ivan Bantan, nadučitelj v Loškempotoku, dné 13. mal. travna 1896 in Anton Levstek, c. kr. učitelj v Idriji, dné 5. vel. srpana 1896, zapustivši 4 vdove in 8 sirot. Ohranimo jim blag spomin!

(Dalje prih.)

Vestnik.

Imendan Njegovega Veličanstva, cesarja Franca Jožefa I. so vse ljudske šole na Slovenskem slovesno praznovale. Kar je zvenelo ta veseli in srečni dan v srcih milijonov zvestih podanikov, kar je slovenska šolska mladina ta dan Vsemogočnega tako goreče prosila, odmevaj tudi na tem mestu: Bog nam ohrani in Bog blagoslovi očeta svojih podanikov, Njegovo Veličanstvo, cesarja Franca Jožefa I.!

Cesar Franc Jožefova ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Za 3. četrtnje t. l. so darovale p. i. kolegije mestne nemške deklške šole v Ljubljani: Bauer Alojzija 1-50 gld.; Golf Klotilda, 0-90 gld.; Illerschitsch Franja 0-90 gld.; Könschegg Friderika 1-20 gld.; Naglas Jakobina 0-90 gld.; Raunacher Ema 1-20 gld. Za 3. četrtnje t. l. so darovale p. i. kolegije mestne slovenske deklške šole v Ljubljani: Moos Julija 1-50 gld.; Zupan Nežika 1-20 gld.; Wessner Marija 0-90 gld.; Zemme Franja 0-60 gld.; Borowsky Julija 0-90 gld.; Marout Marija 0-90 gld.; Praprotnik Ivana 0-60 gld.; Gusl Emilija 1-20 gld.; g. Benedik Karol, nadučitelj v Smledniku, za II. četrtnje t. l. 0-90 gld.; gdc. Petrovčič Ana, učiteljica v Smledniku, za II. četrtnje t. l. 0-60 gld.

Blížamo se koncu leta; zaradi tega smo dobili že več vprašanj, koliko ima ta ali oni še plačati za „ustanovo“ za leto 1896. V ta namen podajamo v naslednjem natančen pregled vseh dohodkov, ki smo jih prejeli v tekočem letu za „ustanovo“. Iz tega pregleda vidi lahko vsakdo, koliko je že vplačal in koliko mu je še vplačati. Plačujejo pa: 1.) Začasno nastavljeni učitelji in učiteljice po 1-20 gld. na leto; za vsa tri leta torej 3-60 gld. — 2.) Učitelji in učiteljice IV. plačilne vrste po 2-40 gld. na leto, ali 7-20 gld. za tri leta. — 3.) Učitelji in učiteljice III. plačilne vrste po 3-60 gld. na leto, ali 10-80 gld. za vsa tri leta. — 4.) Učitelji in učiteljice II. plačilne vrste po 4-80 gld. na leto, ali skupaj 14-40 gld. — 5.) Učitelji in učiteljice I. plačilne vrste po 6 gld. na leto, ali 18 gld. za vsa tri leta. To vplačevanje traja torej do konca l. 1898. — Pregled darovalcev in dohodkov:

Avgustin Antonija, Vipava, 1-20 gld. — Arko Ivana, Dobropolje, 2-40 gld. — Baraga Janko, Besnica, 1-20 gld. — Borowsky Julija, Ljubljana, 2-70 gld. — Bauer Alojzija, Ljubljana, 4-50 gld. — Benedik Karol, Smlednik, 1-80 gld. — Bartel Matija, Semič, 0-50 gld. — Bergant Jožef, Vinica, 0-50 gld. — Clarici Marija, Novomesto, 0-60 gld. — Cvar J., Poljane pri Ortnoku, 2-40 gld. — Čenčič Jernej, Kamnik, 1-20 gld. — Čuk Franc, Poddraga, 0-30 gld. — Črnomalska posojilnica 10 gld. — Dimnik Jakob, Ljubljana, 10-80 gld. — Divjak Angela, Štrekljevec, 0-50 gld. — Engelman Kristij, Dragatuš, 0-50 gld. — Gärtner Franc, Kranj, 1-20 gld. — Gusl Emilija, Ljubljana, 3-60 gld. — Golf Klotilda, Ljubljana, 2-70 gld. — Gebauer Viljem, Šmarjeta, 3-60 gld. — Illerschitsch Franja, Ljubljana, 2-70 gld. — Jug Matija, Col, 0-80 gld. — Jugovic Franja, Kranj, 1 gld. — Jeglič Janko, Sv. Križ pri Litiji, 1-80 gld. — Jeršinović Anton, Črnomelj, 2-50 gld. — Korbar Avgust, Št. Vid nad Cerknico, 3-60 gld. — Klančar Avgusta, Kamnik, 0-60 gld. — Kozelj Gregor, St. Gotard, 0-30 gld. — Keršič Franja, Trboje pri Smledniku, 2-50 gld. — Kolnik Avgusta, Radeče pri Zidanem mostu, 7-20 gld. — Kambič Ivan, Ustija, 1-20 gld. — Kranjc Ljudevit, Lozice, 1-20 gld. — Kozjak Fran, Borovnica, 1-20 gld. — Könschegg Friderika, Ljubljana, 3-60 gld. — Konjar Ulrik, Molnik, 0-50 gld. — Kuhar Janez, Trboje pri Smledniku, 1-20 gld. — Kecelj Alojzij, Ljubljana, 10-80 gld. — Knific Svitoslav, Trstenik, 2-40 gld. — Kosce Misko, Zabnica, 1-20 gld. — Kavčič Engelbert, Semič, 0-50 gld. — Lachainer Edmund, Kranj, 1-80 gld. — Lavrič Justina, Poljana nad Škofjo Loko, 1-20 gld. — Lovšin Fran, Vinica, 0-50 gld. — Lapajne Stefan, Črnomelj, 0-50 gld. — Levčnik Jožef, Železniki, 1 gld. — Mahorčič Marica, Šturija, 1-20 gld. — Moser-Steiner Marija, Št. Vid nad Vipavo, 1-20 gld. — Markošek Eduard, Podkraj, 0-60 gld. — Moos Julija, Ljubljana, 4-50 gld. — Marout Marija, Ljubljana, 2-70 gld. — Miklavčič Janja, Kranj, 0-90 gld. — Maurin Franc, Planina, 0-50 gld. — dr. Malerič Jožef, Črnomelj, 0-50 gld. — Majer Marijana, Karpan (Istra), 2-40 gld. — Naglas Jakobina, Ljubljana, 2-70 gld. — Osana Jožef, Sv. Duh v Vel. Trnji, 1-20 gld. — Petrič Matija, Struge 10 gld. (se je zavezal vsako leto toliko plačevati). — Pezdič Janez, Kranj, 3 gld. — Prevec Anica, Vipava, 0-60 gld. — Praprotnik Ivana, Ljubljana, 1-80 gld. — Papler Fran, Borovnica, 2-40 gld. — Pirce Avgust, Borovnica, 1-80 gld. Punčah Simon, Slavina, 3-60 gld. — Petrovčič Ana, Smlednik, 1-20 gld. — Pec Viljeldmina, Novomesto, 0-90 gld. — Pintar Jožef, Tunjice, 1-20 gld. — Pin Alojzij, Dol. Logatec, 1 gld. — Pokorn Ivan, Horjul 2-40 gld. — Potočnik Martin, Sora pri Medvodah, 3-60 gld. — Rus Vilibald, Kranj, 0-60 gld. — Rajčević Fran, Vipava, 6 gld. — Raunacher Ema, Ljubljana, 3-60 gld. — Režek Juraj, Ljubljana, 3-60 gld. — Rooss Marija, Kranj, 0-60 gld. — Rosina Hedvika, Novomesto, 0-60 gld. — Sajé Janez, Št. Jernej, 14-40 gld. — Skala Anton, Vipava, 3 gld. — Sadar Adolf, Budanje, 0-90 gld. — Smrdelj Anton, Planina, 0-90 gld. — Sajé Matilda, Šmarjeta, 1-20 gld. — Sitsch Albert, 3-60 gld. — Šenrl Ivan, Št. Vid nad Cerknico 1-20 gld. — Stefančič Franc, Črnomelj, 1-80 gld. — Šigon Irma, Semič, 0-50 gld. — Šetina Franc, Črnomelj, 1-50 gld. — Turk Jožef, Dol. Lopatec, 2 gld. — Traven Jožef, Naklo, 1-00 gld. — Verné Franja, Kamnik, 0-90 gld. — Wider Karol, Vipava, 3 gld. — Wessner Marija, Ljubljana, 7-70 gld. — Verbič Franc, Slavina, 2-40 gld. — Zavrl Valentin, Begunje na Gorenjskem, 3-60 gld. — Zupan Nežika, Ljubljana, 3-60 gld. — Zemme Franja, Ljubljana, 1-80 gld. — Zupanec Ivana, Stari Trg pri Poljanah, 0-50 gld. — Žerjav Emilija, Borovnica, 1-20 gld.

Če bi se urinila kje kaka napaka, bodisi v našo ali v škodo dotičnika, naj nam jo blagovoli vsakdo naznaniti. Meseca prosinca prihodnjega leta bomo sestavili in objavili natančen imenik in seznam vseh darovalk in darovalcev, ki bode obezbal ime darovalke, oziroma darovalca, kraj in okraj službovanja in svoto prispevka za l. 1896, oziroma 1897—98. Kdor namerava za tekoče leto še kaj darovati, naj nam vpošlje dotično svoto čim preje, zadnji čas pa zanesljivo do 5. prosinca 1897. l. Komur gmotne razmere ne dopuščajo, cele predpisane svote darovati, naj nam pošlje, kolikor more; dobra volja je tudi veliko vredna. „Zrno do zrna pogača“.

Učiteljski konvikt: Gdč. J. Arko, učiteljica v Dobrepoljah **10 K**, katere so zložili po učiteljski konferenciji v Vel. Laščah zbrani učitelji in učiteljice na Robu, pri „Mihatu“. Gospa Moos Julija, nadučiteljica in šolska voditeljica v Ljubljani, **1 K 20 h**; gdč. Zupan Nežika, učiteljica v Ljubljani, **1 K 20 h**; gdč. Wessner Marija, učiteljica v Ljubljani, **1 K 20 h**; gdč. Zemmel Franja, učiteljica v Ljubljani, **1 K 20 h**; gdč. Marout Marija, učiteljica v Ljubljani, **1 K 20 h**; gdč. Gusl Emilija, učiteljica v Ljubljani **1 K 20 h**; g. Jožef Sedlak, nadučitelj v Ložkem potoku, je nabral **4 K 60 h**; g. Jožef Tratar, okr. pom. učitelj v Št. Petru v Sav. dolini, sedaj v Mokronogu, **6 K**, nabrane pri zabavnem večeru mokronoških samecev. G. Bernard Andoljšek je nabral dné 28. kimovca v Ribnici **17 K**; darovali so gg.: Fran Koy **10 K**; Andrej Cvar **1 K**; Fran Povše **1 K**; J. Kordiš **2 K**; Miha Poklukar **1 K**; B. Andoljšek **2 K**.

Osobne vesti. G. Davorin Judnič, učitelj v Trnovem, je imenovan glavnim učiteljem na c. kr. učiteljsišu v Kopru. Na meščansko šolo v Krškem pride kot četrti učitelj g. J. Krajnik, nadučitelj v Podmelcu pri Tolminu. Drugo učno mesto na Bučki je dobila učiteljska pripravnica gdč. M. Cirar; k sv. Križu pa pride gdč. Ar. Prhavec. Učiteljska kandidatinja gdč. A. Franke je dobila službo v Vel. Dolini, potrjeni učiteljski pripravnik Fr. Mlakar pride v Št. Rupert, in Franc Germ pa v Kopanji. Dež. šol. svet kranjski je v svoji zadnji seji imenoval: Stalnim učiteljem v Voklem g. Antona Kosa istotam; za stalno učiteljico v Smledniku gospdč. Albino Prevč istotam; učiteljem v Podbrezju g. Friderika Pretnerja v Trstu; nadučiteljem v Begunjah pri Cerknici g. Matijo Arkota v Hrenovicah; za učiteljico v Srednji vasi v Bohinju gospdč. Ano Zevnik v Čatežu; za učiteljico v Brezovici gospdč. Serafino Jamšek v Ljubljani; učiteljem v Leskovcu g. Ivana Malnariča v Knežaku; za stalno učiteljico v Št. Rupertu gospdč. Ernestino Rekar istotam; nadučiteljem v Bučki g. Franca Fabjančiča istotam. — Vladnim zastopnikom v kuratoriju za mestno višjo deklisko šolo je imenovan g. prof. Levec, škofijskim pa prof. Gnejzda. Mestna učiteljica gospdč. Marija Wessner je imenovana nadzorovalno damo na višji slovenski dekliski šoli.

A. Praprotnikov spomenik: Učiteljstvo I. mestne šole **26 K** (pa poprej že **20 K**); učiteljstvo II. mestne šole **28 K**; učiteljstvo mestne nemške deške šole **5 K**; gdč. Jugovic Franja, nadučiteljica v Kranju, **2 K**; g. Borštnik Janez, nadučitelj v Šmarji, **2 K**; g. Levičnik Jožef, nadučitelj v Železnikih, **2 K**. „Hvaležni otroci: Marijca, Ivana, M. Tekla, Viktorija, Ana, Klotilda, Albina — svojemu dobremu, nepozabljivemu očetu“ **18 K**.

Odkritje A. Praprotnikovega nagrobnega spomenika bode v četrtek, dné **29. vinotoka** s sledečim vsporedom:

1. **Ob 10. uri sv. maša** za rankega A. Praprotnika, katero bode daroval predč. g. katehet Janez Smrekar v cerkvi sv. Kristofa.

2. „**Nad zvezdami**“ — pojó učitelji-pevci na grobu rankega. (V ta namen bode v sredo, dné 28. t. m. zvečer ob 7½ uri pevska poskušnja v I. mestni šoli v Poljskih ulicah, drugo jutro, t. j. dné 29. t. m. ob pol 8. uri bode zopet v I. mestni šoli pevska poskušnja, katere se bodo lahko vdeležili tudi zvananji tovariši).

3. **Nagrobní govor** — govori g. E. Gangl.

Z ozirom na zasluge predragega rankega vabi k prav mnogobrojni vdeležbi „odbor Slovenskega učiteljskega društva.“

Praprotnikova slavnost. Na občeno željo gorenjskih učiteljev pevcev se preloži odkritje „spominške plošče“ na prihodnjo pomlad, pač bode pa dné 29. t. m. ob 10. uri dopoldne odkritje nagrobnega spomenika pri Sv. Kristofu v Ljubljani.

Pripovedke iz avstrijske zgodovine so ravnokar izšle. Dobivajo se v Miličevi tiskarni po 50 kr. knjiga. Več prihodnjič.

Mestna višja dekliska šola v Ljubljani, po občinskem svetu z veledušno podporo slovenskega mecena Josipa Gorupa ustanovljena in od visocega ministerstva za bogočaste in pouk potrjena, se otvori dné 1. listopada t. l. v Cojzovi hiši na Bregu št. 20 II. nadstropje. Podrobnosti slede svoječasno.

Magistrat deželnega stolnega mesta Ljubljane, dné 3. vinotoka 1896.

Iv. Hribar, župan.

Knjižnica za mladino. 21. snopič tega prekornostnega zbornika prinaša slovenski mladini: Pisanice. Slovenski mladini spisal E. Gangl. Krasnim in poučnim pesnicam se pozna, da jih je spisal učitelj. Iz vsake pesmice veje čista ljubezen, kojo goji pisatelj do slovenske mladine, želeč ji časne in večne sreče. Prepričani smo, da bode mladina „Pisanice“ z veseljem čitala. — Koncu leta se bližamo. Pri tej priliki opozarjamo že danes vse p. i. tovarišice in tovariše, da že sedaj prično delovati na to, da je z novim letom ne bo slovenske šole in premožnejše slovenske rodbine, ki bi ne bila naročena na Knj. za ml. Na delo torej!

Slovenska pratika za navadno leto 1897. je izšla v Ig. pl. Kleinmeyerjevi knjigo-tržnici po 13 kr. iztisek.

Izpitni učne usposobljenosti se bodo pričeli pri ljubljanski izpraševalni komisiji dne 9. listopada ob 8. uri zjutraj.

Četrty avstrijski katoliški shod, ki se je vršil prve dni meseca kimovca v Soluogradu, je imel na dnevnem redu, seveda, tudi šolsko vprašanje. Nova šola se je obojala, kolikor se je le dalo. Glede srednjih šol je zahteval shod, da bodi veronauk obligaten pri maturi in da imej v komisiji zastopnik škofov glede vseh predmetov iste pravice, kakor vsi drugi člani komisije in učenci slabega vedenja in nereligioznega mišljenja naj se od mature izključijo.

Glede ljudskih šol je shod zahteval, da morajo biti konfesijonelne in da imej cerkev sonadzorstvo črez šolo. — Da so slovenske ljudske šole verske, o tem je vsak nepristransko sodeč človek pričran in da smo slovenski učitelji tudi dobri katoličani, to vè tudi vsakdo, kdor pozna naše delovanje v šoli in doma.

To tudi nam neprijazni krogi dobro vedò, ali njim brzkone ni ležeče na tem, njim je le, da bi dobili brezpogojno moč, vpliv in poveljstvo v šoli, ker predobro vedò, da stranki, ki ima v rokah šolo, je zagotovljena bodočnost in obstanek. Sonadzorstvo nas spominja na basen „Jež in lisica“. Upamo pa, da bode država že toliko previdna, da ne bode dala iz rok krasne stavbe nove šole, kojo si je priporila z velikim trudom in katera je rodila že toliko dobrega sadu avstrijskim narodom. Upamo tudi, da država tudi nas ljudskih učiteljev ne bode prepustila nam neprijaznim krogom na milost in nemilost, ampak nadajamo se, da nas še bolj vzame pod svojo varstvo ter ljudsko šolstvo podržavi, kajti tudi slovenski učitelji si ne želimo več tiste žalostne dobe nazaj, v kateri ljudski učitelj ni bil nič drugega kakor navadni mežnar. Slovenski učitelji smo kot dobri katoličani popolnoma vneti za versko šolo t. j.: katoliški učitelj poučuj katoliške otroke, pred naukom in po nauku naj se moli in ves pouk bodi prešinjen z duhom naše sv. vere; na tem stalu smo bili in bodemo vedno slovenski učitelji, upirali se bodeino pa vedno onemu, kdor bi nam hotel vzeti težko priporjeno vodstvo in nadzorstvo in nadajamo se, da nas bodo napredno misleče stranke v boju za ljudsko šolo gotovo podpirale, da tudi ta zadnji vihar fin de siècle odbijemo. „Ne nazaj in navzdol, ampak naprej in navzgor“ — je geslo tudi slovenskih učiteljev.

Ja, dann ist ja does alles net wahr. Župan neke kmetske občine v Dolenji Avstriji je čital v nekem klerikalnem listu, da so člani tamošnjega okrajnega učiteljskega društva liberalci, da še celò brezverci, češ, da ne učè otrok v šoli moliti, da so odstranili sv. razpelo iz šole i. t. d. Ko to prečita, grè takoj k domačemu učitelju ter ga vpraša, če je tudi on ud tega „nekatoliškega učiteljskega društva“. Učitelj — zelo spoštovan in priljubljen mož v občini — mu pritrdi, da je tudi on ud tega društva. Župan, veren in zvest pristaš klerikalne stranke, mu odgovori: „Ja, dann ist ja dös alles net wahr, was da in der Zeitung steht. Da hat ja dös Blattl glog'n; denn ich kenn Sie gut und weiss, dass Sie die Kinder beten lehren und selbst ein guter Katholik sind. Da darf man der Zeitung auch nimmer glauben“.

Tudi pri nas se prav pridno zabavlja črez šolo, nje učiteljstvo, učiteljska društva in učiteljske liste po časopisih, na javnih shodih in tudi na leci. Takemu hujskanju pa najbolj odgovarjamo, če vestno izpolnujemo svoje dolžnosti, kakor gornji naš tovariš in tudi naš kmet bode prišel kmalu do prepričanja, da vse ni nič res, kar se piše in govori zoper novo šolo.

Slavno „Slovensko učiteljsko društvo“! Nekateri slovenski učitelji so mi ob jubilejni razstavi l. 1890. izjavili željo, temeljito spoznati vso češko šolsko književnost. Ker tega takrat na razstavi niso utegnili, obljubil sem jim, da bodem skrbel, da se jim želja izpolni. Naprosil sem torej svoje prijatelje iz šolskih krogov, naj mi podarijo vsak

*) Dasi se bode naše društvo za ta velikodušni dar še posebej zahvalilo, ne mo. remo si kaj, da tudi na tem mestu iskrenega prijatelja slovenskega učiteljstva, blag gosp. Jan Lego-ta najtopleje zahvalimo na njegovej trudoljubivosti, požrtvovalnosti in naklonjenosti do slovenskega učiteljstva. Živel ga Bog!

iz svojega področja vsako knjigo, da slovenski pedagog na tak način lahko dobi pregled vse češke šolske književnosti ter preišče in spozna vsako posamezno književno sredstvo, s katerim se češka mladina vzreja in izobraža. Moje prošnje se zdaj izpolnujejo; vladni in šolski svetovalec g. Jan Štastný mi je ravnokar poslal 52 zvezkov, profesor akademskega gimnazija g. Ant. Truhlář naznanja mi, da ima že lepo število gimnazijskih in drugih šolskih knjig za me skupaj, profesorja Dr. J. V. Novák in K. Verovka sta mi obljubila knjige za učiteljska in tako se nadjam, da čez pol leta bode vse izvršeno.

Ker pa mi je moj prijatelj, velečenjeni gosp. župan Hribar, označil slavno Slov. učiteljsko društvo kot takovo središče slovenskih pedagogov, kjer bodo tiste knjige ne samo dobro shranjene ampak tudi za vsakega pedagoga, ki jih bode hotel študovati, vselej na razpolaganje; prosim torej, da jih slavno učiteljsko društvo od mene sprejme ter jim v svoji knjižnici mesto najde. Zeleč dobro reč pospešiti in slovenskim pedagogom, vstreči, sem slavnemu Slovenskemu učiteljskemu društvu ves udani

V Žižkovcu, 28. kimovca 1896.

Jan Lego.

Dr. Rudolf Schmaus †. Dne 6. kimovca preminol je v Pragi iskren prijatelj Slovencev: deželni advokat Rudolf Schmaus. Pokojnik je bil na Češkem in na Slovenskem obče poznat narodnjak in rodoljub. Dr. Schmaus je bil prireditelj onega vlaka, ki je pred 9 leti pripeljal lepo število čeških rodoljubov na obisk slovenske zemlje in tudi Trsta. Dr. Schmaus je bil tudi ustanovitelj „češko-slovenskega spolka“ za podporo slovenskih dijakov v Pragi in za gojitev bratske vzajemnosti med Čehi in Slovenci. Blag mu spomin!

„Oesterreichisch-Ungarische Monarchie“. Geographisch statistisches Handbuch für Leser aller Stände von Prof. Dr. Friedrich Umlauf. Tega dela, ki bode imelo 200 podob in 18 kart, je izšlo že 8 snopičev. Iz tega dela, ki sedaj izhaja v četrti izdaji, se vsakdo lahko pouči o zemljepisnih in statističnih razmerah naše države. V prvih štirih zvezkih je ob kratkem tudi navedena politična in teritorijalna zgodovina. Potem je pridejan pregled, kako je naraščala država. Opisana je lega in velikost naše države. Posebno zanimivo se opisuje morsko obrežje naše države ob Jadranskem morju. Povsod se je oziralo na najnovejšo slovstvo, pri razdelitvi alp, ravno tako pri opisovanju Krasa. Knjiga je pisana v lepi nemščini in podobe in zemljevidi so lepo izdelani. Nemščine večšim Slovincem, ki se hočejo poučiti o razmerah naše države, je jako priporočati. V 5—8 snopiču se končava opis zemlje naše države. Posebno dobro so opisani Karpati. Potem se opisujejo voline. Ta oddelek je tako popolen, kakor ga dosedaj ne najdemo v nobeni knjigi. Potem se popisujejo nizave in zlasti ogerske „puste“. Za nas, ki smo imeli potres, je pač najbolj zanimiv odstavek o vulkanizmu in potresih. Tu je povedano jako mnogo, ker je bilo dosedaj še malo znano, posebno glede ugašenih ognjenikov. Po pregledu geoloških razmer se pa začne opis rek in je posebno obširno opisan Dunav. Omeniti je tudi, da imajo ti snopiči mnogo lepih podob in zemljevidov. Snopič stane 30 novičev ter se naroča v A. Hartleben-ovi zalogi na Dunaju, kakor tudi v vseh drugih knjigarnah.

„Narodni dom“ se je dne 11. t. m. slovesno otvoril. K zgradbi tega slovenskega zavetišča smo tudi slovenski učitelji mnogo pripomogli, nabrali mnogo novcev in priredili mnogo veselje v korist „Narodnega doma“, zato pa tudi trdno pričakujemo, da nam bode slovenski narod skazal svojo hvaležnost s tem, da nas bode podpiral gmotno pri zgradbi „učiteljskega konvikta“.

Na ljubljanskih učiteljskih je letos 92 možkih in 178 ženskih gojencev. Z jedne strani se nam zdi prav, da je število možkih gojencev manjše, ker nikomur ne privoščimo takega bednega stanja, v kakoršnem živimo sedanjí učitelji; z druge strani je pa ta prikazen za bodočnost našega naroda zelo žalostna; mōž nam manjka že dandanes in kaj šele bode, če bodo naši dečki izročeni večinoma ženski vzgoji, kajti dognano je, da ženska ne more in ne zna vzgojevati trdnih možkih značajev. Zboljšanje učiteljskih plač bi pa gotovo privabilo tudi v možko učiteljske več gojencev. Poslanci naši, vzdramite se!

Pripravnica za slovenske učence, kateri želé vstopiti v nemške srednje šole se odpre z dnem 1. listopada t. l. v Rojanu. Učiteljem je imenovan g. Miroslav Pretnar.

Za nagroben spominek V. Ribnikarja so darovali: Slavno učit. društvo za mariborsko okolico 435 gld.; sl. sežansko učit. društvo 5 gld.; slav. „Slov. učit. društvo v Ljubljani“ 5 gld.; slav. „pedagogijsko društvo v Krškem“ 2 gld. — Udje „društva učiteljev in šol. prijateljev“ so darovali in sicer gspđ. učiteljice: Olga Leskovec 1 gld., M. Mlakar 1 gld., M. Galle 50 kr., Raf. Inglic 50 kr., Olga Gasperin 1 gld., Evg. Pehani 1 gld., Mar. Dovgan 50 kr., M. Šuštersič 1 gld., Jos. Šuštersič 1 gld., Vilj. Leskovec 1 gld., A. Prevec 50 kr., J. Perušek 1 gld., Gg. učitelji: Jos. Benedek 2 gld., Iv. Poženel 1 gld., K. Drmelj 1 gld., Ferd. Juvanec 1 gld., R. Piš 1 gld., H. Likar 5 gld., J. Leban 1 gld.,

Iv. Šemrl 2 gld., Avg. Korbar 1 gld., Kasp. Gasperin 2 gld., Jak. Žebre 1 gld., Ferd. Wigele 1 gld., J. Bozja 50 kr., T. Schuller 50 kr., A. Sežun 150 gld., M. Kabaj 1 gld., A. Likozar 150 gld., J. Pipan 1 gld., A. Novak 150 gld., A. Levstek 1 gld., J. Vogelnik 1 gld., L. Punčuh 1 gld., L. Perko 1 gld., L. Božič 1 gld., P. Repič 2 gld., J. Turk 1 gld., A. Pin 1 gld., J. Šega 5 gld., J. Kernc 1 gld., Iv. Thuma c. kr. okr. šol. nadzornik 1 gld., F. Oswalt, katehet v Idriji 150 gld., J. Regen 150 gld., F. Ferjančič 1 gld., J. Bolta 50 kr., S. Jan 1 gld., Fr. Petsche 1 gld., A. Levec 150 gld. in J. Levec 50 kr., vsi trije v Starem trgu. Skupaj 7835 gld., srčna hvala! Do sedaj je nabranih 17885 gld. Ob jednom dovoljujem si še jedenkrat apelovati na ona slavna društva, koja se niso doposlala že dovoljenih zneskov, da kmalu blagovolijo doposlati.

Dol. Logatec, dné 10. vinotoka 1896.

J. Šega.

Vabilo. Dné 22. t. m. se odkrije nagroben spominek nepozabnemu tovarišu V. Ribnikarju v Dol. Logateu. Odkritje vrši se po ob 10. uri dopoldne darovani slov. sveti maši z nagrobnim govorom in petjem. Po odkritju skupni obed.*) Da se pa ta poslednja čast, namenjena v dokaz spoštovanja in ljubezni dičnemu bivšemu predsedniku „Zaveze“ zamore povspeti do one stopinje, kakoršno je v istini zaslužil blagi pokojnik, in da po-kažemo svetu, kako znamo ceniti svoje voditelje tudi po smrti, za to si dovoljuje podpisano predsedništvo, najljubneje vabiti slavna društva, da blagovolijo poslati svoje zastopnike k tej svečanosti.

Predsedništvo „društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega“
v Planini, dné 5. vinotoka 1896.

I. Šega, s. r.
t. č. tajnik.

J. Benedek, s. r.
t. č. predsednik.

Zahvala. Slavno podporno društvo „Narodna šola“ blagovolilo je brezplačno porariti tukajšnji šoli obilo različnega šolskega blaga. Podpisana štejeta si v prijetno dolžnost, da se slavnoistemu v imenu obdarovane revne šolske mladine najsrčneje zahvaljujeta.

V Kamni Gorici, dné 22. kimovca 1896.

Kappus, nač. kraj. š. sv.

Fran Lautičar, učitelj-voditelj.

Zahvala. Veleoslavnemu deželnemu odboru Kranjskemu v Ljubljani si usojata udano podpisana gledé na z dné 9. kimovca t. l., št. 9046, za napravo vodnjaka na šolskem vrtu visokodušno darovano podporo 100 gld. (jeden sto goldinarjev) najljubneje izraziti šolske občine nezabno zahvalo.

Šolsko vodstvo v Šturiji, dné 4. vinotoka 1896.

Peter Cigoj,
načelnik kr. šol. sv.

Andrej Perné,
šol. voditelj.

Listnica. P. i. naročnike, kateri se še niso odzvali zadnji naši prošnji, opozarjamo, da čim preje storé svojo dolžnost, sicer bomo primorani, posnemati druge učiteljske liste, ki koncem leta vse neplačnike po imenih navedejo. Red mora biti povsod, tembolj pa pri izdavanji časopisa, kajti brez gmotne podpore mora prenehati vsako, tudi še tako koristno podjetje. Priznanja in pohvale brez gmotne podpore ne veljajo nič. Zadnji čas je, da se glede gmotne podpore naših dveh šolskih listov bolj organizujemo, ker nekateri krogi že komaj čakajo prilike, da bi z navim listom razdvojili slovensko učiteljstvo. Kdor ima ušesa, naj nas posluša in komur je mar ugled in samostojnost slovenskega učiteljstva, naj stori svojo časnikarsko dolžnost. Rekli smo!

*) Radi obeda naj se blagovoli oglasiti vsak udeleženec pri gosp. J. Šegi v Dol. Logateu do 20. t. m.

Spominjajte se „učiteljskega konvikta“ pri raznih prilikah in zborovanjih!

«Učiteljski Tovariš» izhaja na 1 poli male osmerke 1. in 16. dan vsakega meseca; ako je pa na ta dan nedelja ali praznik, izide dan poprej ali pa dan pozneje. — List stoji za vse leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. Udje «Slovenskega učiteljskega društva» plačajo na leto 2 gld. naročnine in 1 gld. udnine.

Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati uredništvu v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema gospod A. Kecelj v Ljubljani na Kongresnem trgu št. 2.

Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. Inserati po dogovoru.

Izdavatelj in lastnik: Slovensko učiteljsko društvo v Ljubljani.

Tisek R. Miličeve tiskarne v Ljubljani.